

---

## האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

### פשיעה ושימוש לטובה/לרעה בסמים - 61106

תאריך עדכון אחרון 03-09-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: קרימינולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר שבתאי לויט

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [shabtaylevit284@gmail.com](mailto:shabtaylevit284@gmail.com)

שעות קבלה של רכז הקורס: לפני ואחרי הקורס או דרך תאום טלפוני 0556642736

מורי הקורס:

### תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בהכרות עם תופעת השימוש בסמים לטובה ולרעה. הקורס ישלב בין אקדמיה ושדה ויינתן מנקודת מבט אינטגרטיבית וביקורתית המפגישה בין הניסיון הקליני הרב של נותן הקורס, לבין המחקר בתחום, עם פרספקטיבה היסטורית. נקודות המבט הביקורתיות יתייחסו למחלוקות של מורה הקורס עם המערכת שהתפתחה בארץ בשנות התשעים ופועלת עד היום. נקודות מחלוקת אלו הן ביחס לנושאים הבאים: הדמוניזציה המיותרת שנעשית לסמים, ואף על פי כן, שכיחות השימוש גדלה. האסטרטגיה שיש לנקוט בתחום מדיניות הטיפול (אסכולת השיקום המלא מול אסכולת שיקום הנזק) והשפעתה על סמים ופשעה מי צריך להיות כלול ביחידת ההתערבות? (המכור עצמו או קב' הסובלים מהתמכרות), מה תפקיד המטפל בתחום זה (טיפול או פיקוח חברתי)? אורך/משך הטיפול? (זמן מוגדר מראש או ככול שידרש).

### מטרות הקורס:

מטרות הקורס:

- א. הכרות עם הגישות השונות לטיפול בהתמכרויות.
- ב. ההיסטוריה של טיפול במכורים בעולם המערבי ובארץ.
- ג. סמים ופשעה. האם נמצאים באינטרקציה או מצטברים?
- ד. הכרות עם הקשיים המובנים שבין מטפל למטופל באוכלוסיה זו.
- ה. הכרות עם אוכלוסיות שונות בתוך קבוצת המכורים: נשים, אבחנה כפולה, והעברה בינדורית.
- ו. הכרות עם שלוש שיטות התערבות שיעילותן הוכחה מחקרית: גישת הראיון המוטיבציוני (Miller & Rolnick, 2002), טראומה-בפוסט לטיפול ממושכת חשיפה (Prolonged Exposure, Foa, 1997), גישת המיפוי (Simpson & Dansereau, 2009).

### תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

תוצרי למידה

- \* התלמיד ירכוש ידע בהגדרות בסיסיות ועכשוויות בתחום ההתמכרות.
- \* התלמיד ירכוש ידע על שכיחות התופעה של שימוש בסמים בארץ ובעולם, ובעזרתו ינתח ויפרש באופן עצמאי נתונים חדשים המופעים בתקשורת חדשות לבקרים.
- \* התלמיד ירכוש ידע את אסכולות הטיפול המרכזיות בתחום ואת השירותים השונים הנגזרים מהן. בעזרת ידע זה, התלמיד ידע לנתח שרות בתחום הטיפול בהתמכרויות.
- \* התלמיד ירכוש ידע שיעזור לו לנתח את הקשר בין סמים ופשעה.
- \* התלמיד ירכוש ידע על תת אוכלוסיות הדורשות התייחסות מיוחדת בתוך אוכלוסייה זו: נשים, אבחנה כפולה, וילדים של .... וירכוש כלים בסיסיים לטיפול באוכלוסיות אלו.
- \* התלמיד ירכוש ידע על המיוחדות של אוכלוסייה זו, ואת השפעתה על עבודת המטפל.
- \* התלמיד ירכוש ידע ראשוני עם שיטות טיפול מבוססות מחקר שהוכיחו את יעילותן בעבודה עם אוכלוסייה זו.

---

דרישות נוכחות (%) :

- נוכחות בכל השיעורים (מעל 3 היעדרויות לא יתאפשר להבחן). צריך להודיע במיל על היעדרות

שיטת ההוראה בקורס: שילוב של הרצאה פרונטלית, קריאת ספרות ודיון בכיתה, והצגת סרטוני וידאו, להכרות עם ההתערבויות מבוססות ראיות.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שימוש לטובה בסמים: תרופות, סמי שעות הפנאי, טקסי מעבר ועיתות חירום: מלחמה (שני שיעורים)  
מרצה: ד"ר שבתאי לויט
2. מבוא לשימוש לרעה בסמים (התמכרות) ושכיחות התופעה בעולם ובארץ
3. אסכולות הטיפול בהתמכרות  
ועקרונות לטיפול טוב על פי NIDA
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
4. מודלים תיאורטיים להסברת התמכרות: המודל הרפואי: התמכרות כמחלה מוחית
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
5. ההיסטוריה של הטיפול במכורים בארץ
- ד"ר שבתאי לויט
6. קשיים מובנים בטיפול במכורים
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
7. נשים והתמכרויות
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
8. סמים ופשעה
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
9. סמים ופשעה (המשך)
- מרצה: ד"ר שבתאי לויט
10. אוכלוסיות מיוחדות - 'אבחנה כפולה'

---

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

11. טראומה והתמכרויות

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

12. התערבויות מבוססות ראיות בתחום ההתמכרויות.

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

חומר חובה לקריאה:

פרנק, ח. לוונטל, א. (2002) התמכרויות לסמים: מונח שעבר זמנו. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל – התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 279-292) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

לויט, ש., בן – לוי, א., וגלקופף, מ. (2002). טיפול במתדון וטיפול באגוניסטים. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל – התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 75-88) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

בלייך, א., אדלסון, מ. (2000), התמכרות כמחלה מוחית, הרפואה, כרך 138, חוב' י, עמ' 454-458 (מרץ 2000).

לויט, ש., ושיף, מ. (2008) קשיים מובנים בטיפול במכורים לסמים בארץ. בתוך ח. מל, מ. חובב, גולן, מ. (עורכים), התמכרויות, אלימות ועבירות מין טיפול לאור החוק. (עמ' 79-93). ירושלים: הוצאת כרמל.

וולק, ד', בן-צבי, ק', ספיבק, פ' וקון, ע' (2014). סמים בקרב אסירים בישראל: שימוש, התמכרות וטיפול. צוהר לבית הסוהר, 16, 79-96.

מהל, ח. קמינר, י. (2002) אבחנה כפולה: שימוש לרעה בסמים המלווה בהפרעה פסיכיאטרית. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל – התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 75-88) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

\* מילר, ר., & רולניק, ס. (2009) הגישה המוטיבציונית, הגברת מוטיבציה לשינוי. לב רן, (עורך) הוצאת אח. לקרוא את ההקדמה למהדורה בעברית.

Schiff, M., Nacasch, N., Levit, S., Katz, N. (2015) Prolonged Exposure for Treating PTSD Among Female Methadone Patients Who Were Survivors of Sexual Abuse in Israel. Social Work in Health Care Volume 54, Issue 8

---

חומר לקריאה נוספת:

בהתאם לנושאים שיעלו בכיתה, המורה יוסיף או יגרע חומרים על מנת להתאים את הלמידה לצרכים של התלמידים.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 90 %  
הרצאה 0 %  
השתתפות 10 %  
הגשת עבודה 0 %  
הגשת תרגילים 0 %  
הגשת דו"חות 0 %  
פרויקט מחקר 0 %  
בחנים 0 %  
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

זהו קורס מבוא שנותן רקע כללי מזווית מסוימת של אדם שהיה חלק מהמערכת שנים רבות. תפקיד הקורס הוא לעורר סקרנות לא פחות מאשר לתת תשובות.